

Psichologijos instituto raidos planas (2022 m. gruodis – 2025 m. gruodis)

Šis raidos planas parengtas atliepiant pagrindinius ilgalaikius Vilniaus universiteto tikslus, Filosofijos fakulteto strateginius planus šiems ir kitiems (2022-2023) metams, Psichologijos instituto bendruomenės strateginį planą 2022-2023 metams, o taip pat atsižvelgiant į Psichologijos instituto viziją ir misiją bei Psichologijos instituto nuostatuose apibrėžtus veiklos tikslus ir uždavinius. Rengdama Psichologijos instituto raidos planą rėmiausi savo kolegų, o ypač – suprantama - instituto akademinio darinio, kuriam ir pati priklausau, tai yra Vaiko raidos ir psichoedukacinių tyrimų centro, bendromis diskusijomis, įžvalgomis ir pasiūlymais. Taip pat savo patirtimi – VU psichologų bendruomenės nare esu 33 metus, nuo pat Filosofijos fakulteto atkūrimo (1989 metais), iš pradžių kaip psichologijos bakalauro, paskui psichologijos magistro studijų studentė ir absolventė, vėliau – psichologijos doktorantė, Klinikinės ir socialinės psichologijos katedros asistentė, daug metų – Bendrosios psichologijos katedros docentė, vėliau profesorė, Psichologinių inovacijų ir eksperimentinių tyrimų mokymo centro (Psichologinio konsultavimo ir mokymų centro) vadovė, o nuo pat Psichologijos instituto susikūrimo – šio instituto profesorė ir vyriausioji mokslo darbuotoja.

Jau šeštus metus gyvuojantis Psichologijos institutas (PI) sėkmingai vykdo savo misiją, įtvirtintą ir instituto nuostatuose – ugdyti aukščiausios kompetencijos psichologus praktikus ir mokslininkus, prisidedančius prie tarptautinio psichologijos mokslo raidos (ar tiksliau, tarptautinės psichologijos raidos), atliepiančius ir sprendžiančius aktualias Lietuvos problemas. PI vizija – psichologijos tyrimų, studijų ir kvalifikacijos tobulinimo lyderis Lietuvoje ir regione – mano matymu ir manymu, jau tapusi realybe. Tereikia ją išlaikyti, puoselėti, stiprinti ir deramai vertinti. O svarbiausia, toliau vykdyti ir plėtoti nuostatuose įtvirtintas pagrindines PI veiklas, kurios yra moksliniai tyrimai, dalyvavimas vykdant studijas, eksperimentinė plėtra ir paslaugų teikimas. Veiklų vykdymui reikalingi resursai – ne tik materialiniai, bet, svarbiausia, žmogiškieji. Taigi - PI bendruomenė. Todėl ir šis raidos planas yra apie mokslą, studijas ir bendruomenę.

Psichologijos instituto tolesnę raidą apibūdinau dviem esminiais dalykais:

- 1) sambūvis (co-existence) – bendruomenės subuvimas;
- 2) bendrakūra (co-creation) – instituto vykdomų veiklų (mokslo ir studijų) tarptautinimas, strategavimas bei matomumo visuomenėje didinimas.

Prieš detalizuodama, kodėl būtent subuvimas ir bendras kūrimas yra svarbiausi ir kaip jų būtų siekiama, pirmiausia trumpai priminsiu Universiteto ir Filosofijos fakulteto strateginius tikslus bei

Instituto strateginį planą. Visi jie vienaip ar kitaip irgi apima tris pagrindines sritis: mokslą, studijas ir bendruomenę. Jas atliepiantys ilgalaikiai VU tikslai yra šie: 1) aukšto tarptautinio lygio mokslas; 2) pajėgus spręsti visuomenės problemas absolventas; 3) motyvuoti darbuotojai ir įsitraukę studentai. Panašiai, Filosofijos fakultetas strateginiame plane įtvirtino dvi esmines gaires: 1) kuriantis visuomenę ir valstybę (čia svarbiausiais numatyta mokslininkų ir tyrėjų kvalifikacijos tobulinimo sistema bei siekimas mokslo tarptautinio pripažinimo); 2) tvarus (kur didžiausias dėmesys skiriamas darbuotojų motyvacijai ir studentų įsitraukimui, bendruomenės savijautos stebėsenai bei palankesnių darbo sąlygų sudarymui). Pagaliau, Psichologijos instituto strateginiame plane taip pat atitinkamai numatytos šios pagrindinės kryptys: mokslo ir studijų tarptautinimas bei darbuotojų tarpusavio bendradarbiavimo / komunikavimo stiprinimas, motyvacijos didinimas.

Judėjimas pirmąją kryptimi – mokslo ir studijų tarptautinimas – gana sėkmingai vyksta. Numatyta skatinimo sistema už mokslingumą (mokslinį aktyvumą, reikšmingus mokslinius renginius bei rezultatų skelbimą aukšto lygio tarptautiniuose mokslo leidiniuose). Instituto darbuotojai yra užmezgę daug vertingų bendradarbiavimo santykių su kitų šalių tyrėjais, jų komandomis ar universitetais. Toliau matyti didesnį šių tarptautinių ryšių plėtimą ir panaudojimą bendruose projektuose ir studijų procese: aktyviau kviečiant lektorius ir tyrėjus iš kitų šalių; daugiau išnaudoti tarptautinių mainų programų galimybes; kurti ir stiprinti bendradarbiavimo ryšius su prestižinių universitetų psichologijos institutais ar departamentais. Didinant studijų tarptautiškumą (kas vienaip ar kitaip neišvengiamai susiję ir su mokslo tarptautiškumu) toliau būtų svarbu pradėti nuosekliai įgyvendinti psichologijos studijų programas anglų kalba, pvz. pradedant nuo pirmosios pakopos studijų programos.

Psichologijos instituto bendrakūrą, kaip minėjau anksčiau, būtų svarbu papildyti didesniu ir nuoseklesniu mokslo ir studijų strategavimu. Turint omenyje Instituto materialiuosius ir ypač žmogiškuosius resursus, jų ribas, svarbi bendra susitarimo paieška ar tam tikras strategavimas, į ką institutas turėtų daugiau kreipti dėmesio ir investuoti artimoje bei tolesnėje perspektyvoje. Kalbant apie mokslo strategavimą, viena vertus, turi būti aiškiai identifikuotos ir matomos stiprios bei aktualios mokslo kryptys, antra vertus, būtinai turi išlikti ir mokslo įvairovė, kuri leidžia gimti naujoms idėjoms ir ruošia dirvą jų įgyvendinimui. Veiksmingai mokslo bendrakūrai vertėtų grįžti prie mokslo darbuotojų etatų klausimo ir būtinai siekti, kad pagaliau atsirastų ir taptų realia bei veiksminga kūrybinių atostogų tvarka. Be to, toliau ieškoti būdų kelti Instituto darbuotojų kvalifikaciją, organizuojant įvairius mokymus. Vertėtų pasvarstyti ir apie labai konkrečias priemones,

prisdėsiančias ir prie mokslinės produkcijos didinimo, tarkim, investavimą į statistinės analizės specialistus – jais galėtų tapti jau esami instituto darbuotojai dėka atitinkamos specializacijos tikslingai keliant kvalifikaciją. Kalbant apie studijų strategavimą, čia svarbu bendromis pastangomis revizuoti visų studijų pakopų ir formų (pvz. sesijinės studijos) vykdymą ir numatyti optimalų resursų panaudojimą siekiant rasti gerą kokybės ir kiekybės balansą. Taigi, kas iš tiesų būtų svarbu – tai krūvių, pajamų ir išteklių bei resursų apskaita, derinimas ir efektyvinimas.

Na ir dar viena Instituto bendrakūros – o taip pat ir toliau aptariamo sambūvio – kryptis, kuria vertėtų judėti, tai matomumo visuomenėje bei lyderystės sprendžiant aktualias Lietuvos problemas didinimas. Būtų svarbu plėsti ir stiprinti bendradarbiavimą ir su vyriausybinio sektoriumi, ir su nevyriausybiniomis organizacijomis, stiprinti ryšius su alumnais, aktyviau ir efektyviau į studijas bei mokslą įtraukti socialinius partnerius. Tuo pačiu, lygiagrečiai būtų svarbu turėti ir atitinkamą veiksmingą skatinimo už viešinimo veiklas ir bendradarbiavimą sistemą.

Pagaliau, bendrakūros kontekste, o ir bendrai kalbant apie Psichologijos instituto tolesnę raidą, svarbus yra bendradarbiavimas ir Fakulteto bei Universiteto viduje, su kitais akademiniiais ir neakademiniiais padaliniais, jo plėtra ir stiprinimas. Tik trumpai paminėsiu keletą, tikrai ne visas, galimybes, jau šiuo metu labai pribrendusias, reikalaujančias papildomo dėmesio: bendradarbiavimas su Konsultavimo ir mokymų centru didinant darbuotojų motyvaciją, keliant kvalifikaciją, o taip pat vykdant kai kurias PI veiklas; bendradarbiavimas su Testų biblioteka sprendžiant testų įsigijimo ir naudojimo studijose ir moksle iššūkius, o taip pat sprendžiant šiuo metu aktualias Lietuvai testų naudojimo praktikoje problemas; bendradarbiavimas su Ugdymo mokslų institutu vykdant pedagogikos studijas ir atliekant mokslinius tyrimus; bendradarbiavimas su kitais fakultetais (Medicinos, GMC, Fizikos, ir pan.), jo stiprinimas, vykdant studijas ir nacionalinius bei tarptautinius mokslo projektus. Pagaliau, bendradarbiavimas su kitais fakultetais ar Filosofijos fakulteto akademiniiais padaliniais Instituto bendruomenės kvalifikacijos kėlimui, dalinimuisi gerą patirtimi, ir pan.

Sambūvis, arba Instituto bendruomenės subuvimas, - itin svarbi Psichologijos instituto raidos kryptis šiuo metu, labiausiai dėl sumenkusios pastaruoju metu darbuotojų motyvacijos, taigi jos didinimui, bei studentų įsitraukimui. Instituto darbuotojų tarpusavio bendradarbiavimo / komunikavimo stiprinimui ir motyvacijos didinimui strateginiame Instituto plane buvo numatyta organizuoti ne mažiau kaip du bendrus Instituto bendruomenės renginius per metus. Jie kol kas taip ir ne(i)vyko (jeigu neskaitytume tokiomis kasmetinių visuotinių susirinkimų), o jų iš tiesų labai reikėtų. Kadangi –

ir kol – neturime atitinkamos fizinės erdvės reguliariai susitikti / matytis, o ir mūsų darbo specifika sąlygoja tam tikrą atskirumą nuo kolegų, - itin svarbu bendri prasmingi formalūs ir neformalūs subuvimai, kasdienių ir nekasdienių darbinių iššūkių aptarimai. Jie vyksta dariniuose – kai kuriuose ypač prasmingai, gyvai, reguliariai. Tačiau tokiu būdu didėja rizika pernelyg „užsidaryti“ dariniuose ir prarasti bendrystę su kitais Instituto bendruomenės nariais. Mažiausiai kartą per metus galėtų ir turėtų vykti išvažiuojamieji teminiai Instituto darbuotojų posėdžiai (susirinkimai). Jų metu, taikant aktyvius įtraukius metodus spręstume strategavimo ar sutarimo reikalaujančius bendrus klausimus, reflektuotume esamą situaciją (ar, pavyzdžiui, semestro ar mokslo metų patirtis), o taip pat didintume bendrystę. Subuvimo didinimas gali vykti ir įvairiomis kitomis formomis – skatinant neformalias veiklas (pvz., žygiai pėsčiomis, teminiai susirinkimai ir pan.). Dalis veiklų, ypač neformalių, galėtų ir turėtų vykti drauge su studentais (pvz., protmūšiai, „arbatėlės“ su dėstytojais, Instituto darinių mugė, mokslo naktis, ir pan.), tokiu būdu skatinant ir jų įsitraukimą, ir vėlgi didinat bendrystę, susietumą, o tai, labai tikėtina, prisidėtų ir prie visų geresnės savijautos bei didesnės motyvacijos toliau kurti. Pradėję nuo pavienių renginių ilgainiui kurtume, tikiu, ir puoselėtume tradicijas, kurios taip svarbios sutelktumui ir bendrystei. Iš kitos pusės, galėtume aktyviau įsijungti ir dalyvauti jau tradiciniais tapusiuose studentų organizuojamuose renginiuose (pvz., Psichologų pavasaris).

Bendruomenės informavimas ir komunikavimas bendruomenėje – nuolat svarbūs ir augant Institutui keliantys vis naujų iššūkių. Todėl artimiausiais svarbiais Instituto raidos uždaviniais įvardinčiau savalaikio ir aiškaus komunikavimo bei informavimo formų radimą bei įgyvendinimą. Pvz., kaip operatyviai informuoti apie kolegų darbus bei pasiekimus? Kaip į Instituto veiklas įtraukti ir kaip informuoti kitataučius ir lietuvių kalba dar nekalbančius Instituto darbuotojus ir studentus? Man atrodo, mūsų Institute labai svarbu toliau mokytis didžiulis, pagrįstai girtis savimi, savo bei kitų kolegų pasiekimais, rasti būdų daryti juos nuolat matomais, o taip pat ir kurti „skaudulį“ ar nepasitenkinimo komunikavimo kultūrą – kad kiekvienas Instituto bendruomenės narys vertingai, tai yra, tinkamai (konstruktyviai, pagarbiai) ir laiku galėtų išsakyti savo nuomonę. Bendrai, labai svarbu, kad visi jaustųsi ir informuoti, ir įtraukti, ir išgirsti ar pamatyti. Manau, bendromis pastangomis galime rasti tinkamas formas sambūviui Institute bei jo bendrakūrai.

Roma Jusienė

2022 m. lapkričio 7 d.